

NICOLAE STEINHARDT- COMUNICARE ȘI CUMINECARE

Nicolae Steinhardt - Communication And Impart

PhD Candidate **Claudia CREȚU (VAȘLOBAN)**
“Petru Maior” University of Târgu-Mureș

Abstract

If we give a definition of the word communication, we see that it means transmission of information, messages (in speech), then the word impart means to share, to receive and to give. Communion, we find that the two terms are in a special relationship, symbolic especially. Communication establishes interpersonal relationships, sharing our thoughts and feelings, and the relationship that the impart establishes is man's relationship with God.

After he put on that of the monastic robe, Nicolae Steinhardt was given the pulpit, where communication and impart come to be in perfect communion. Father Steinhardt is here only to share with those who listened to him, the word of God, and each listener takes cumineca impart with the inspiring words of father. Thus it was achieved not only the transmission of "something", but also sharing that "something", that is Saviour's teachings reach the hearts of the faithful through it, thus emphasizing on the dual dimension of the two words: community and sacred.

As a leading figure of the church life, Nicolae Steinhardt merely is a mediator between man and God.

Keywords: Cristianity, christening, monk, critic and essayist

A comunica are ca definiție „a transmite, a da, a face cunoscut, a informa, a spune”. Cuvântul *comunicare* vine din lat. *communicare* care însemna punerea în comun a unor lucruri de indiferent ce natură. Această comunicare se poate realiza axial, fie pe orizontal, aici fiind prezentă comunicarea între persoane, fie pe vertical, unde am putea întâlni comunicarea omului cu ființa supremă și anume cu Dumnezeu. Comunicarea interpersonală poate fi verbală, nonverbală și paraverbală, scopul acestora fiind de a stabili legături interpersonale, care duc mai departe la stabilirea unor relații între aceste persoane.

Un alt sens al cuvântului *comunicare* este cel de *cuminecare*, care are ca definiție: „a (se) împărtăși, a primi sau a da împărtășanie”. Aceasta este legătura desăvârșită pe care omul o poate stabili cu Dumnezeu. Și aici putem spune că avem două feluri de împărtășire, una este cea care se realizează prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos, cu scopul de a ne șterge păcatele mărturisite la Sfânta Taină a Spovedaniei și cea de-a doua este împărtășirea cu învățăturile Domnului Iisus Hristos și ale lui Dumnezeu, aceasta având rolul de a ne hrăni duhovnicește, de a ne pregăti spiritual pentru a ne putea întâlni cu Mântuitorul.

Această cuminecare se realizează mai ales prin intermediul preoților, călugărilor, care sunt cei mai în măsură să vorbească despre relația omului cu Dumnezeu. Un astfel de rol l-a avut și Părintele Nicolae Steinhardt sau Părintele Delarohia, care prin scrierile sale teologice și nu numai, ne împărtășește puterea care a avut-o asupra sa credința în Dumnezeu. Alături de acest fapt, Nicolae Steinhardt, prin marea cultură de care dispunea, ne introduce într-un univers specific stilului său de viață, un univers mistic.

Critic, eseist, moralist, filozof, dar și îndumător și povățuitor, Nicolae Steinhardt este cel care a dat un model de bună-credință tuturor celor care vor să Îl urmeze pe Hristos.

Putem spune că el a fost cel care s-a cuminecat cu Hristos, în mod conștient, de trei ori, și anume, în primul rând atunci când, fiind în închisoare, pentru simplul fapt că nu și-a

trădat prietenii, se botează creștin ortodox, fără nicio urmă de regret pentru religia pe care a lăsat-o, în al doilea rând, atunci când, după lungi căutări (căci nimeni nu îl primea din cauza relației pe care o avea cu securitatea), găsește Mănăstirea Rohia unde este tuns întru monahism și apoi, în al treilea rând când i se pune la îndemână amvonul pentru a împărtăși și credincioșilor cuvântul lui Dumnezeu.

Pentru Nicolae Steinhardt sunt o permanentă bucurie, momentele în care poate să mărturisescă dragostea pentru Hristos, astfel, el era căutat de multă lume (pe când se găsea la Mănăstirea Rohia) pentru alinare, pentru că vorbele cu care el îi întâmpina erau un adevărat medicament pentru aceștia, mai ales că, vorbele sale erau deosebit de simple, în ciuda culturii pe care o deținea.

Însă, această bucurie de a cumineca și altora bucuria pe care o simțea în suflet se simte cel mai ușor în opera sa fundamentală „Jurnalul fericirii”, o opera inedită, care ne oferă posibilitatea de a trăi într-o mai mică sau mai mare măsură, clipele pe care le-a trăit Steinhardt.

Este înzestrat cu un deosebit talent scriitoricesc, fapt pe care îl putem deduce dintr-un vis pe care acesta îl are în timpul închisorii (descrie în Jurnal) și care ne dovedește într-un fel faptul că el este cel care a fost ales: „Și atunci, în noaptea aceea chiar sunt dăruit cu un vis miraculos, o vedenie. Nu-L văd pe Domnul Hristos întrupat, ci numai o lumină uriașă- albă și strălucitoare- și mă simt nespus de fericit. Lumina mă înconjoară din toate părțile, e o fericire totală, și înlătură totul; sunt scaldat în lumina orbitoare, plutesc în lumină, sunt în lumină și exult. Știu că va dura veșnic, e un *perpetuum immobile*. *Eu sunt* îmi vorbește lumina, dar nu prin cuvinte, prin transmiterea gândului. *Eu sunt*: și înțeleg prin intelect și pe calea simțirii- înțeleg că e Domnul și că sunt înăuntrul luminii Taborului, că nu numai văd, ci și viețuiesc în mijlocul ei.”¹

Pentru Steinhardt, scrisul este o variantă de comunicare cu cititorul liber, dar de la care așteaptă mereu răspuns, un răspuns pozitiv pentru tot ceea ce scrie, pentru a dovedi că rostul său în lume nu a fost un eșec. Indiferent de forma sub care scrie, chiar dacă este vorba de eseu sau de scrisori sau de predici, se simte nevoia lui Steinhardt de a comunica și astfel cuminecă și pe cei care iau contact cu opera sa.

Astfel, prin intermediul *Jurnalului fericirii*, Nicolae Steinhardt ne împărtășește clipele care au fost premergătoare arestării sale, apoi anii petrecuți în închisoare, loc unde a cunoscut adevărata față a fericirii, prin intermediul botezului, loc, unde fiind bătut, umilit, îl face să simtă în afară de durere și umilință și bucuria întâlnirii cu Dumnezeu. Botezul reprezintă pentru Steinhardt, un moment de cumpănă. Din această cauză am putea împărți oarecum opera sa în două: scrierile înainte de botez, în care se simte totuși un substrat creștin și scrierile de după botez, dominate de viziunea creștină a autorului, iar punctul în care se îmbină cele două tipuri de scrieri este reprezentat de *Jurnalul fericirii*. Chiar dacă în cele din urmă este mai evidentă latura creștină, latura culturală niciodată nu este înlăturată.

Observăm că o dată cu asumarea credinței creștin ortodoxe, Nicolae Steinhardt își asumă și calitatea de *român*, fapt de care, tot din nevoia de comunicare, va încerca și va reuși să convingă: „La Gherla, odată, un caraliu țigan m-a apostrofat: ce ești tu, mă, jidan? I-am

¹ Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, Editura Dacia, Cluj- Napoca, 1991, pag. 94.

răspuns sunt jidan după sânge, dar de gândit și de simțit, gândesc și simt românește”². Un alt exemplu în acest sens este: „Pentru mine creștinarea se confundă cu o poveste de dragoste: o dublă îndrăgostire de Biserica creștină și de neamul românesc”³. Fiind evreu, Nicolae Steinhardt putea oricând să aleagă să plece în Israel sau în Apus, însă a renunțat la aceste soluții, alegând să fie părtaș suferințelor acestui popor, în sânul căruia a găsit afecțiune și înțelegere. Astfel, putem spune că dragostea lui Steinhardt pentru Români și pentru România este cu mult mai puternică și mai conștientă decât cea cu care s-au născut cei mai iubitori dintre fii ai ei.

Credința lui Nicolae Steinhardt se manifestă în mod intim, însă se exteriorizează prin scrierile sale, astfel evreul devenit creștin, adoptând românismul, ajunge să fie și scriitor. Niciodată aceste trei calități ale lui Steinhardt nu s-au manifestat separat, fiecare latură a sa a avut rolul ei aparte în devenirea lui, căci, spune părintele Nicolae: „Crezut-am, pentru aceea am grăit”(Psalmul 115, 1).

În volumul de predici „Dăruind vei dobândi”, Nicolae Steinhardt vorbește, în Cuvântul înainte, despre rolul acestora, și anume de a-l descoperi „pe autor în toată slăbiciunea lui psihică, mintală și culturală, predicile devenind ceea ce trebuie de fapt să fie: o mărturisire publică și un dialog cu ascultătorii.”⁴ Pentru a întări aceste cuvinte, Steinhardt îl citează pe un alt teolog cu vocație literară, Dumitru Stăniloae, care spune: „Mijlocul principal prin care omul se comunică altora și alții se comunică lui ca izvoare complementare de sensuri, de simțiri, mijlocul de îmbogățirea și de întărire reciprocă este cuvântul prin care oamenii își întăresc umanitatea comună... Oamenii se adapă spiritual unul pe altul prin cuvinte, dar dintr-o trebuință zidită în ei de o putere mai presus de ei. Iar cuvintele nu sunt importante pentru ei prin faptul că sună, ci prin faptul că și comunică apa lor ca izvoare spirituale, legate subteran între ele și cu oceanul spiritual suprem. Omul însuși vine în cel ce-i aude cuvintele, el însuși se deschide celui care i le comunică. Omul însuși e apă vie, prin faptul că se dă pe sine însuși și adapă pe cel căruia i se dă prin cuvinte.”⁵

Tot ceea ce scrie Nicolae Steinhardt este pentru ceilalți, pentru ca ei să se poată cumineca din opera sa, pentru a putea fi legătura între Dumnezeu și cei care îl citesc.

Dacă ne referim și la critica practică de Steinhardt, putem observa că el nu face o critică dură, el însuși refuzând a se numi critic. El este subiectiv în ceea ce privește alte opere.

Pentru Nicolae Steinhardt, un critic trebuie să depisteze „sinceritatea și artificialitatea operei analizate”⁶, un critic nu trebuie să acționeze după un anumit șablon, căci: „șablonul înseamnă înghețare, mumificare, mormânt, lavă împietrită, glaciațiune, gaură neagră”⁷.

Datorită culturii de care a dat dovadă, datorită puterii sale de a asimila cunoștințe din toate domeniile și datorită puterii sale de sistematizare, Nicolae Steinhardt a putut face o critică liberă, în care nu a făcut altceva decât și-a exprimat ideile în mod liber, fără a ține seamă de persoana a cărei operă o analizează și fără a se impune în critica vremii. Prin critica sa,

² Nicolae Steinhardt, *Monahul de la Rohia raspunde la 365 de întrebări incomode adresate de Zaharia Sângiorzan*, Imprimeria Coressi, București, 1992, p. 114.

³ Nicolae Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, Opera integrală 2, Editura Mănăstirii Rohia, 2006.

⁴ Ibidem, pag. 9.

⁵ Apud Nicolae Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, Opera integrală 2, Editura Mănăstirii Rohia, 2006, pag. 9.

⁶ Nicolae Steinhardt, *Între lumi*, Convorbiri cu Nicolae Băciuț, Editura Semănătorul, editură on-line, 2010, pag. 13.

⁷ Ibidem, pag. 15.

Steinhardt admiră operele analizate, nicidecum nu face o critică negativă. Un simplu exemplu este cel al lui Caragiale, după G. Călinescu, Steinhardt este singurul care vede în personajele lui niște ființe care au sentimente, și încă sentimente din cele mai alese și mai ales iertarea. Încă o deosebire între Nicolae Steinhardt și ceilalți critici este faptul că acesta îi admiră și niciodată nu clevește împotriva lor, el pur și simplu cu unii „nu prea mi se întâmplă să fiu de acord. Nu-i cred de bună-credință”⁸.

Dacă revenim la dimensiunea creștină a operelor sale, punctul central al lor este întotdeauna Divinitatea, la care „ființa umană aderă prin cuminecare”⁹. Steinhardt se află în situația fiecărui muritor, adică, omul alcătuit din țărână, care prin suflare de viață s-a făcut ființă vie, doar că la el această suflare de viață a venit cu un plus față de ceilalți și anume cu talentul de a așterne pe hârtie numai ce este plăcut lui Dumnezeu. Astfel „prin recursul- cu măsură și echilibru- la alegorie, simbol și metaforă”¹⁰ Steinhardt prezintă figuri biblice reprezentative pentru credința ortodoxă, figuri care ar trebui să fie un exemplu pentru omul din zilele noastre. Practic, prin scrierile sale teologice, părintele Nicolae ne cuminecă cu „dulcea taină a creștinismului” cum spunea Eugen Lovinescu și ne învață cum să fim buni creștini. Un om bun are ca primă trăsătură capacitatea de a comunica, de a-și împărtăși cu cei din jur bucuriile, credințele.

Un astfel de model este și Nicolae Steinhardt, evreul care s-a lepădat de trei ori de sine: „când s-a hotărât să rămână fidel grupului alcătuit de oameni de cultură creștini și români; când a cerut botezul creștin, renunțând la Legea Vechiului Testament; când a cerut să depună votul monahal în Mănăstirea Rohia, lepădându-se cu totul de duhul lumesc”¹¹.

Prin toate aceste renunțări, Steinhardt nu face altceva decât se cuminecă din plin cu Dumnezeu, apoi ne cuminecă și pe noi prin intermediul scrierilor sale.

Bibliografia operei

- Steinhardt, Nicolae, *Dăruind vei dobândi*. Cuvinte de credință, Editura Mănăstirii Rohia, 2006.
- Steinhardt, Nicolae, *Jurnalul fericirii*, Ediție îngrijită și Postfață de Virgil Ciomoș, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991.
- Steinhardt, Nicolae, *Monahul De La Rohia răspunde la 365 de întrebări incommode adresate de Zaharia Sângeorzan*, Editura Revistei Literatorul, Imprimeria Coressi, București, 1992.
- Steinhardt, Nicolae, *Între lumi*, Convorbiri cu Nicolae Băciuț, Editura Semănătorul, editură on-line, 2010.

⁸ Ibidem, pag. 35.

⁹ Iulian Boldea, Nicolae Steinhardt. *Comunicare și cuminecare*, în *Izvoare filozofice*, Comunicare multiculturală, Volum coordonat și îngrijit de Eugeniu Nistor, Editura Ardealul, Târgu Mureș, 2009, pag. 61.

¹⁰ Ibidem, pag. 61.

¹¹ *Amintiri despre N. Steinhardt*, Crestomație de Arșavir Aterian, Ediție îngrijită de Fabian Anton, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2009, pag. 49.

Bibliografia critică

Amintiri despre N.Steinhardt, Crestomație de Arșavir Acterian, Ediție îngrijită de Fabian Anton, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2009.

Boldea, Iulian, *Nicolae Steinhardt. Comunicare și cuminecare*, în *Izvoare filozofice, Comunicare multiculturală*, Volum coordonat și îngrijit de Eugeniu Nistor, Editura Ardealul, Târgu Mureș, 2009.